

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών

Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική

Ενότητα 9: Μακροοικονομική Πολιτική

Νίκος Κουτσιαράς

σε συνεργασία με τους Κυριάκο Φιλίνη και Σάκη Μανούζα

Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών

Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας Διοίκησης

ΠΗΓΕΣ-ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Burda, M. - Wyplosz, Ch. (2007) *Ευρωπαϊκή Μακροοικονομική*, Τόμος Α΄, Gutenberg, Αθήνα

Krugman, P. - Wells, R. (2009) *Μακροοικονομική*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη

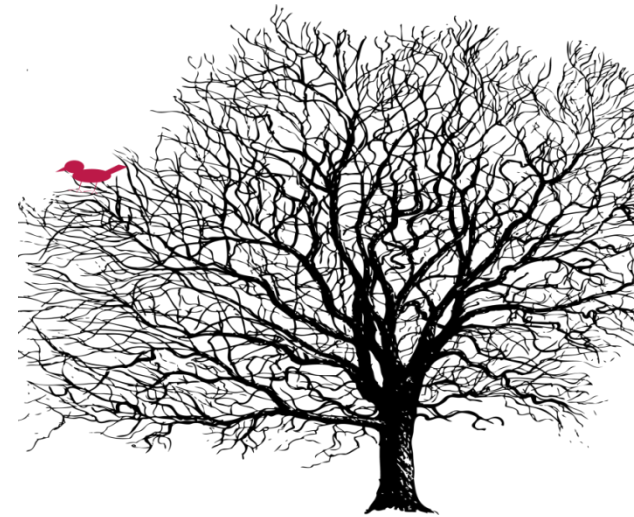
Mankiw, N. G. -Taylor, M. P. (2010) *Αρχές Οικονομικής Θεωρίας*, Τόμος Β΄, Gutenberg, Αθήνα

Samuelson, P. - Nordhaus, W. (2000) *Οικονομική*, Τόμος Β΄, Παπαζήσης, Αθήνα

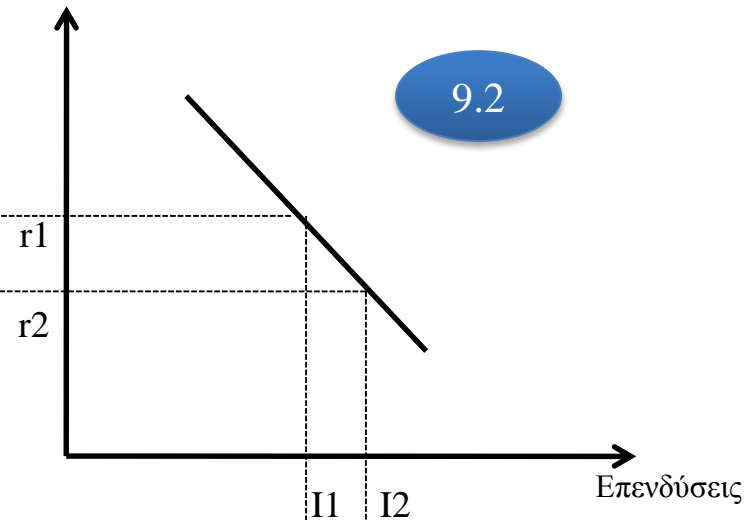
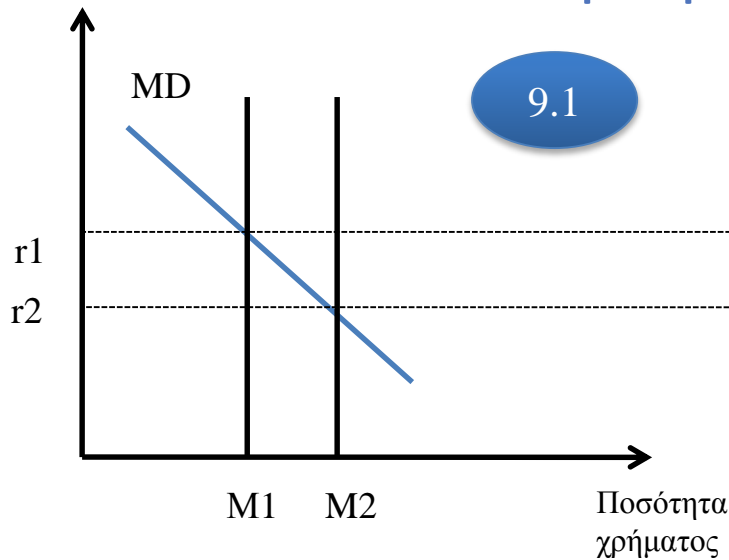
Stiglitz, J. E. - Walsh, C. E. (2009) *Αρχές της Μακροοικονομικής*, Παπαζήσης, Αθήνα

ΜΑΚΡΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Νομισματική πολιτική

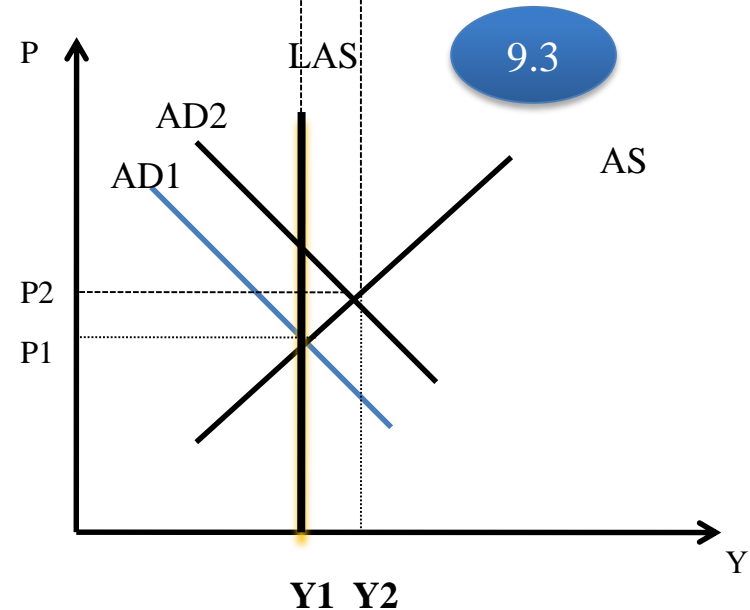

Η νομισματική πολιτική ασκείται από την Κεντρική Τράπεζα, η οποία επηρεάζει την ποσότητα χρήματος που κυκλοφορεί στην οικονομία.

9.1 Μια αύξηση της προσφοράς χρήματος από $MS1$ σε $MS2$ θα μειώσει το επιτόκιο στην αγορά χρήματος, από $r1$ σε $r2$, δεδομένης της ζήτησης χρήματος (MD).

9.2 Η μείωση του επιτοκίου θα αυξήσει τις επενδύσεις από $I1$ σε $I2$, οι οποίες είναι αρνητική συνάρτηση του επιτοκίου.

9.3 Η αύξηση των επενδύσεων θα αυξήσει τη συναθροιστική ζήτηση, προκαλώντας τη μετατόπισή της από τη θέση $AD1$ στην $AD2$. Το νέο σημείο τομής της καμπύλης ζήτησης ($AD2$) και της βραχυχρόνιας καμπύλης προσφοράς (AS) αντιστοιχεί σε υψηλότερο επίπεδο συνολικού εισοδήματος ($Y2$ έναντι $Y1$) και υψηλότερο επίπεδο τιμών ($P2$ έναντι $P1$).

Συντονισμένη μείωση επιτοκίων από τις κεντρικές τράπεζες

Σε συντονισμένη μείωση των επιτοκίων προχώρησαν την Τετάρτη (8/10/2008) οι κεντρικές τράπεζες σε Αμερική και Ευρώπη. Το εξαιρετικά δραστικό θεσμικό μέσο έχει στόχο την ομαλοποίηση του κλίματος στις διεθνείς αγορές, οι οποίες όμως αντέδρασαν "νευρικά" για άλλη μία μέρα.

Όσον αφορά στις αποφάσεις των τραπεζών, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ μείωσε το επιτόκιο κατά 0,50%, στο 1,50 %. Ανάλογη απόφαση πάρθηκε και από τις νομισματικές αρχές του Καναδά, όπου το επιτόκιο μειώθηκε από 3% στο 2,5%.

Στην Ευρώπη, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα μείωσε το βασικό επιτόκιο δανεισμού κατά 0,50%, στο 3,75%, σε συντονισμό με τις τράπεζες της Αγγλίας, της Ελβετίας και της Σουηδίας. Συγκεκριμένα, η Σουηδία μείωσε το επιτόκιο της κατά 0,50%, στο 4,25%, ενώ στην ίδια μείωση προχώρησε και η Τράπεζα της Αγγλίας, στο 4,50% από 5%. Η Ελβετία μείωσε το επιτόκιο από 2,75% στο 2,25%.

Σημειώνεται ότι είναι η πρώτη φορά μετά από πέντε χρόνια που η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα προχωρεί σε μείωση επιτοκίων. Σε κοινή ανακοίνωση των κεντρικών τραπεζών που εκδόθηκε την Τετάρτη αναφέρεται: *«Η πρόσφατη εντατικοποίηση της οικονομικής κρίσης έχει αυξήσει τον κίνδυνο μείωσης των ρυθμών ανάπτυξης και έχει περιορίσει τον κίνδυνο ανόδου των τιμών, με αποτέλεσμα τη σταθεροποίηση των τιμών. Ως εκ τούτου, παρέχονται εγγυήσεις για βελτίωση των συνθηκών σε νομισματικό επίπεδο».*

«Κόβει» χρήμα ο Μπεν Μπερνάνκι

Ο πρόεδρος της Κεντρικής Τράπεζας των ΗΠΑ (Fed) Μπεν Μπερνάνκι πάτησε το κουμπί του πανικού. Τα πιεστήρια αρχίζουν να τυπώνουν δολάρια, καθώς η Fed αποφάσισε να ξοδέψει επιπλέον 1 τρισ. δολάρια αγοράζοντας κρατικά ομόλογα και τιτλοποιημένα στεγαστικά χρεόγραφα. Το μήνυμα του κ. Μπερνάνκι είναι ξεκάθαρο: Οι ΗΠΑ θα ακολουθήσουν οποιαδήποτε πολιτική για να διασώσουν τη βυθιζόμενη οικονομία, περιλαμβανομένης της υποτίμησης του δολαρίου.

Καθώς η κρίση βάθαινε η Fed είχε επιθετικά χαλαρώσει την ορθόδοξη νομισματική της πολιτική μέσω της επέκτασης της νομισματικής βάσης, της χορήγησης τεράστιων ποσοτήτων ρευστότητας στο σύστημα και της στήριξης του απευθείας δανεισμού με την «πιστωτική χαλάρωση». Από την περασμένη Τετάρτη, όμως, ο κ. Μπερνάνκι αποφάσισε την ανορθόδοξη πολιτική της αναπληθωριστικής ποσοτικής χαλάρωσης, αγοράζοντας κρατικά ομόλογα ύψους 300 δισ. δολαρίων. Τα μέτρα αυτά είναι παρόμοια με εκείνα που πήρε η κυβέρνηση της Ιαπωνίας μεταξύ του 2001 και του 2006 για να καταπολεμήσει τον εφιάλτη του αποπληθωρισμού.

Ο πρόεδρος της Fed στοχεύει με την αγορά των κρατικών ομολόγων να μειώσει το κόστος του δανεισμού και με τις τεράστιες ενέσεις του φρεσκοτυπωμένου χρήματος στη νομισματική βάση να αποτρέψει τον αποπληθωρισμό. Τα αμερικανικά νοικοκυριά και οι επιχειρηματίες έχουν ήδη λυγίσει υπό το βάρος των χρεών τους. Πόσο δε μάλλον που μια γενικευμένη πτώση των τιμών (αποπληθωρισμός) θα καθιστούσε ακόμη βαρύτερες τις υποχρεώσεις τους. Αγοράζοντας τους μακροπρόθεσμους τίτλους οι τραπεζίτες της Fed προσδοκούν να ωθήσουν ανοδικά τις τιμές τους και να ρίξουν τις αποδόσεις τους ώστε να τονώσουν την οικονομική δραστηριότητα.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 22/03/2009

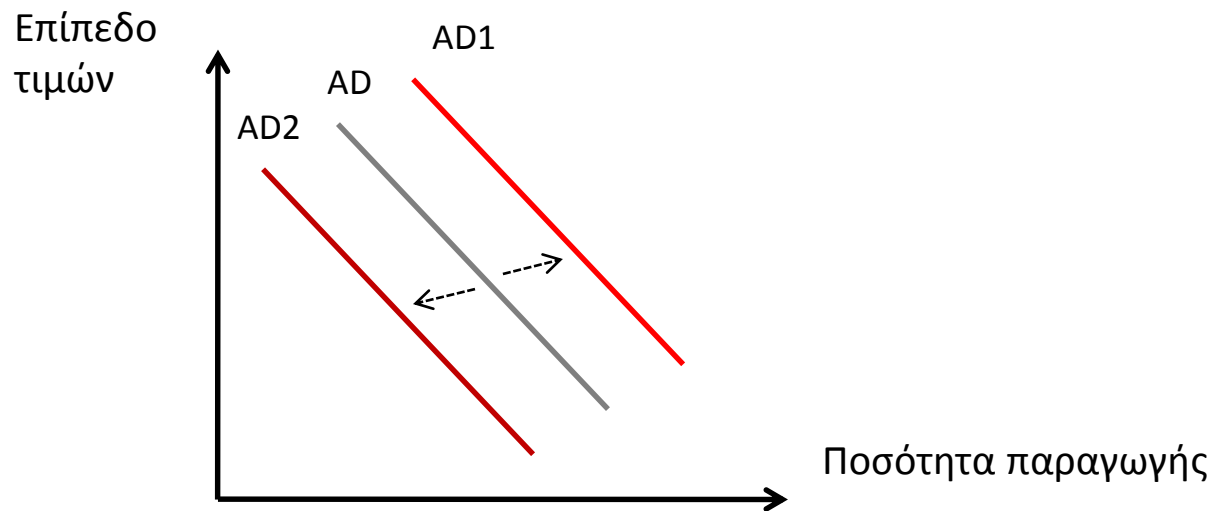
Η δημοσιονομική πολιτική ασκείται μέσω των δημοσίων δαπανών και της φορολογίας

Η δημοσιονομική πολιτική ασκείται μέσω των **δημοσίων δαπανών** και της **φορολογίας**.

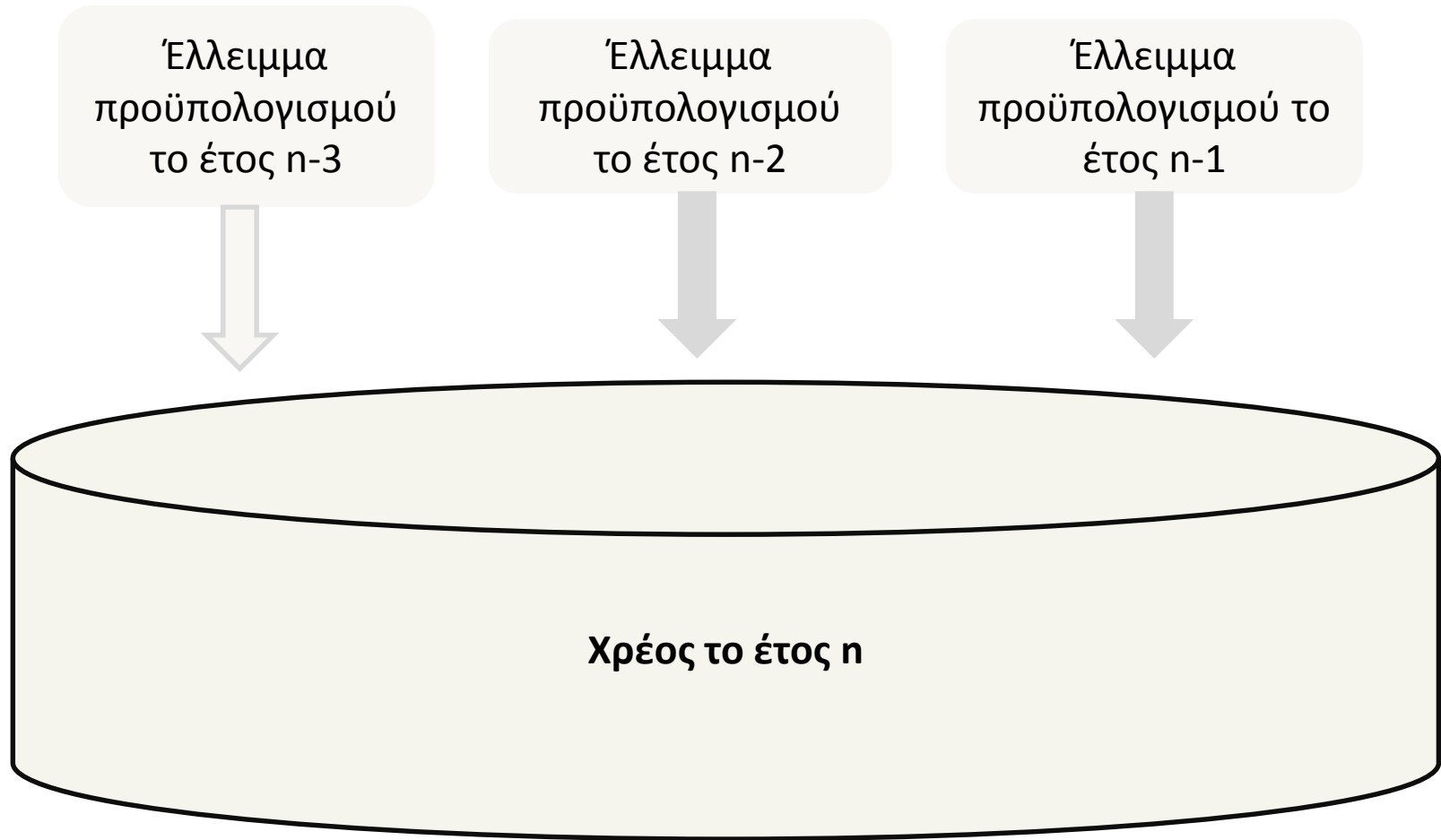
Δημόσιες δαπάνες

Όταν η κυβέρνηση αυξάνει (μειώνει) τις δημόσιες δαπάνες για αγαθά και υπηρεσίες μετατοπίζει την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης προς τα έξω και δεξιά (μέσα και αριστερά), από τη θέση AD στη θέση AD1 (AD2).

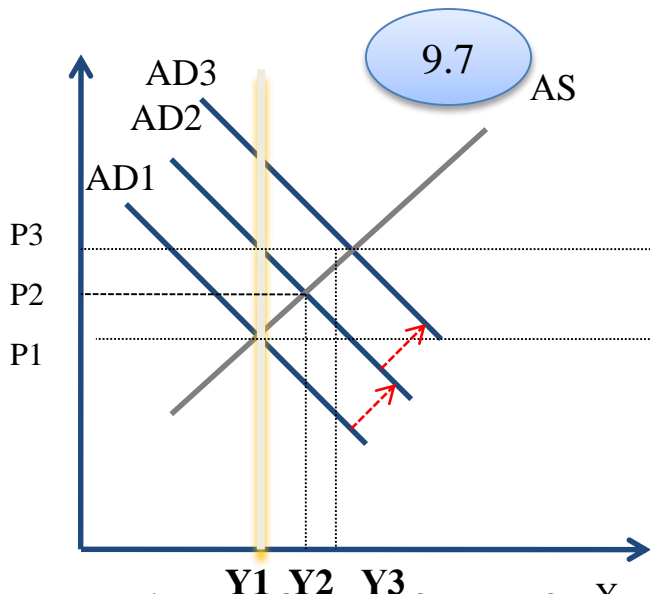
Διάγραμμα 9.4: Δημόσιες δαπάνες και συναθροιστική ζήτηση

Δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος

Ο πολλαπλασιαστής δημοσίων δαπανών

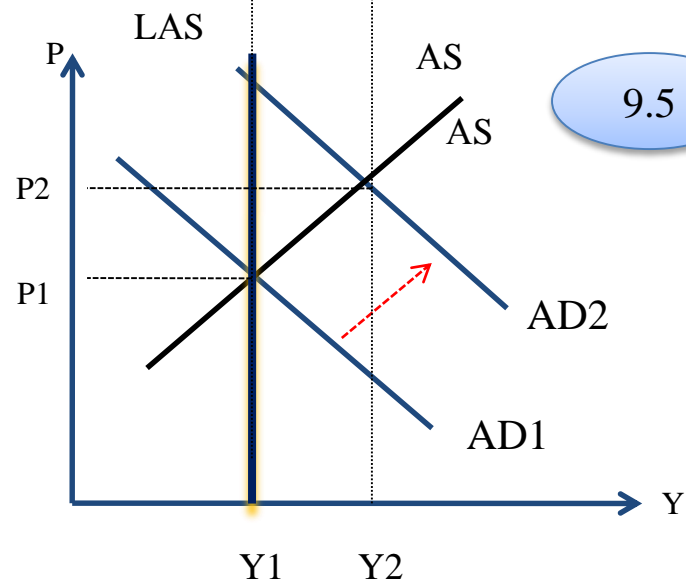
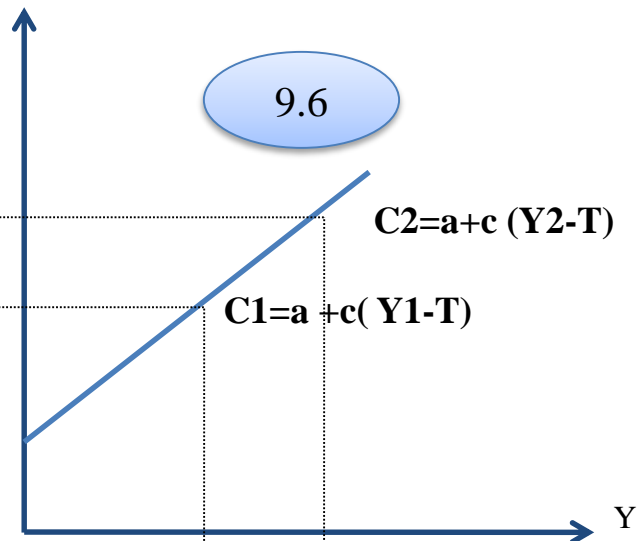

9.5 Μια αύξηση των δημοσίων δαπανών, βραχυχρόνια, θα αυξήσει το συνολικό εισόδημα της οικονομίας (από Y_1 σε Y_2) και θα μετατοπίσει την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης προς τα έξω και δεξιά από τη θέση AD1 στη θέση AD2 (με αμετάβλητες τις καμπύλες βραχυχρόνιας (AS) και μακροχρόνιας (LAS) συναθροιστικής προσφοράς).

9.6 Η αύξηση του συνολικού εισοδήματος, από Y_1 σε Y_2 θα αυξήσει με τη σειρά της την κατανάλωση, από C_1 σε C_2 , η οποία είναι θετική συνάρτηση του διαθέσιμου εισοδήματος.

9.7 και 9.5 Η αύξηση της κατανάλωσης θα οδηγήσει σε μια εκ νέου αύξηση του συνολικού εισοδήματος (από Y_2 σε Y_3) και θα μετατοπίσει την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης προς τα έξω και δεξιά από τη θέση AD2 στη θέση AD3.

Τελικώς, τη βραχυχρόνια περίοδο, μια αύξηση των δημοσίων δαπανών θα οδηγήσει σε μια αναλογικά μεγαλύτερη αύξηση του συνολικού εισοδήματος της οικονομίας (από Y_1 σε Y_2 και από Y_2 σε Y_3), αυξάνοντας όμως και το επίπεδο των τιμών, αρχικά, από P_1 σε P_2 και ακολούθως από P_2 σε P_3 .

Τα πολλαπλασιαστικά αποτελέσματα

Οι συντηρητικοί στην Αμερική επικρίνουν την κυβέρνηση ότι δεν μπορεί να κάνει ορθή επένδυση των χρημάτων ούτως ώστε να προλάβει τα αποτελέσματα της χρηματοπιστωτικής κρίσης. Το ζήτημα είναι μακροοικονομικό. Στην οικονομία όλα εξαρτώνται από την ορθή τοποθέτηση των κυβερνητικών επενδύσεων, με την έννοια του υψηλού πολλαπλασιαστικού αποτελέσματος. Οι επενδύσεις σε «γέφυρες που οδηγούν στο πουθενά» δεν εξυπηρετούν την υπόθεση της ανάκαμψης.

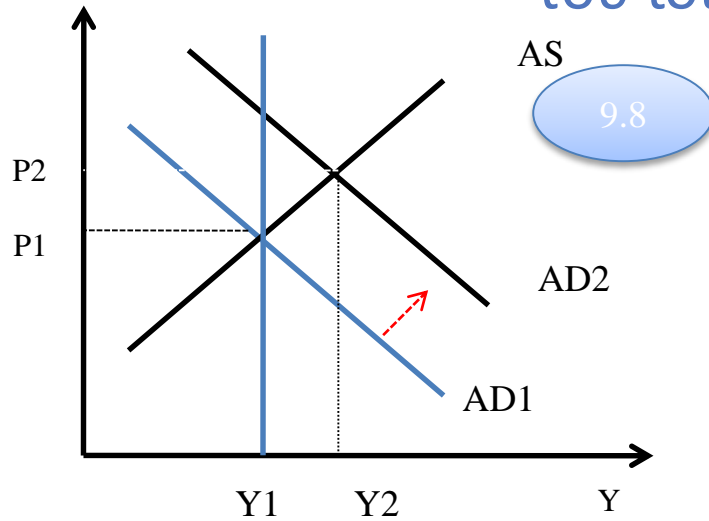
Τα εισοδήματα που δημιουργούνται από μια λελογισμένη αύξηση των ενδεδειγμένων δημοσίων επενδύσεων είναι πολλαπλάσια, καθώς οι πρώτοι που λαμβάνουν εισόδημα από την κυβερνητική ένεση ξοδεύουν σε αγαθά και υπηρεσίες άλλων, και εκείνοι σε άλλους κ.ο.κ. Έτσι αυξάνεται η ζήτηση και προσεγγίζει την προσφορά.

Όμως, όσο λιγότερο αποταμιεύουμε τόσο υψηλότερη είναι η «πυραμίδα» των θετικών επιδράσεων και τόσο υψηλότερος είναι ο πολλαπλασιαστής που γεννά διαθέσιμο εισόδημα. Γι' αυτό, είναι κρίσιμο τα χρήματα να επενδύονται κεντρικά, κυβερνητικά, και κυρίως να δημιουργούν όσο το δυνατόν ισχυρότερες και μεγαλύτερης διάρκειας εισοδηματικές επιδράσεις. Εάν συμβεί αυτό, τότε δεν υπάρχει λόγος ανησυχίας υπερβολικού πληθωρισμού.

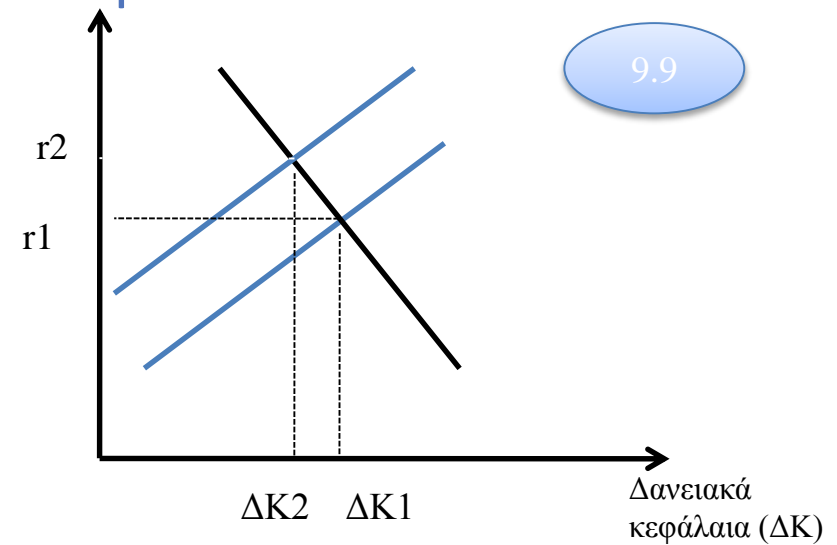
Η κυβερνητική μόχλευση βρίσκει αντιστοιχία σε ένα νέο, υψηλότερο επίπεδο παραγωγής και εισοδήματος. Έτσι μπορεί και το ιδιωτικό χρέος ως ποσοστό του εισοδήματος να πέσει, αλλά και το κυβερνητικό έλλειμμα και χρέος να αποκλιμακωθεί στη δεύτερη, μελλοντική περίοδο αφού η φορολογική βάση της οικονομίας θα έχει αυξηθεί (αυτόματος σταθεροποιητής), απομακρύνοντας και το ενδεχόμενο αύξησης των επιτοκίων.

Η δημοσιονομική πολιτική και ο παραγκωνισμός/εκτοπισμός του ιδιωτικού τομέα

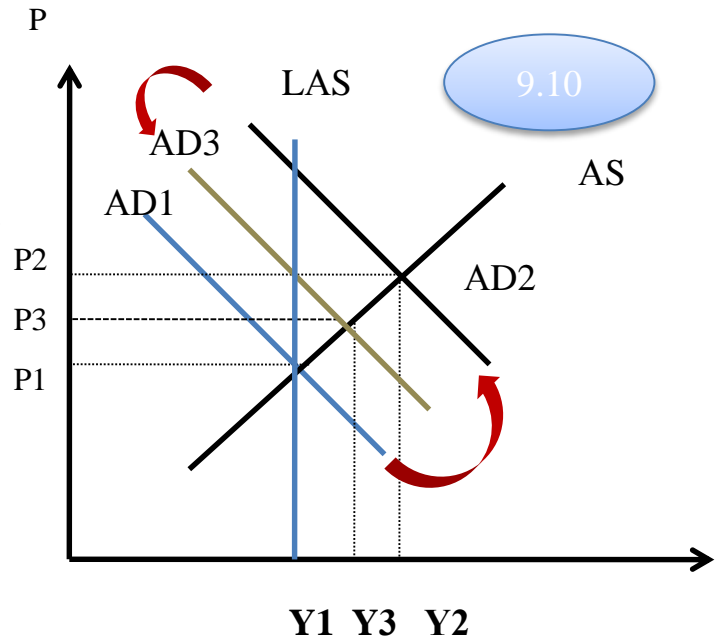

9.8 Μια αύξηση των δημοσίων δαπανών, βραχυχρόνια, θα αυξήσει το συνολικό εισόδημα της οικονομίας (από Y_1 σε Y_2) και θα μετατοπίσει την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης προς τα έξω και δεξιά από τη θέση AD_1 στη θέση AD_2 (με αμετάβλητες τις καμπύλες βραχυχρόνιας (AS) και μακροχρόνιας (LAS) συναθροιστικής προσφοράς).

9.9 Η αύξηση των δημοσίων δαπανών θα μειώσει την προσφορά δανειακών κεφαλαίων από $S\Delta K_1$ σε $S\Delta K_2$. Η μείωση της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων θα αυξήσει το επιτόκιο (από r_1 σε r_2), περιορίζοντας τις ιδιωτικές επενδύσεις (**παραγκωνισμός/εκτοπισμός του ιδιωτικού τομέα**).

9.10 Η μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων θα περιορίσει, τελικώς, τη συναθροιστική ζήτηση, μετατοπίζοντας την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης από τη θέση AD_2 στην AD_3 . Η μείωση της συναθροιστικής ζήτησης θα προκαλέσει μείωση του συνολικού εισοδήματος της οικονομίας (από Y_2 σε Y_3).

Τελικώς, τη βραχυχρόνια περίοδο, μια αύξηση των δημοσίων δαπανών θα οδηγήσει σε μια αναλογικά μικρότερη αύξηση του συνολικού εισοδήματος της οικονομίας (από Y_1 σε Y_3 και όχι σε Y_2), εξαιτίας της μείωσης των ιδιωτικών επενδύσεων, αυξάνοντας και το επίπεδο των τιμών από P_1 σε P_3 (και όχι από P_1 σε P_2).

Ανησυχίες για την αποτελεσματικότητα της επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής

Ποια είναι τα αποτελέσματα της πτώσης του πλούτου των αμερικανικών νοικοκυριών κατά 13 τρισ. δολάρια από την έναρξη της κρίσης; Συντηρητικοί κύκλοι τονίζουν ότι η προσπάθεια της αμερικανικής κυβέρνησης να μεταφέρει μέρος του ιδιωτικού χρέους στα δημόσια ταμεία αποτελεί ωρολογιακή βόμβα για την οικονομία.

Σήμερα η ανησυχία είναι ότι η χρηματοδότηση που παρέχει η αμερικανική κυβέρνηση ως μέτρο κάλυψης- στήριξης από τις επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης μπορεί να προκαλέσει πληθωρισμό και ενώ η ρευστότητα σήμερα είναι βασιλιάς (*cash is king*), αύριο μπορεί να είναι σκουπίδια (*cash is trash*). Η ανησυχία δεν έχει βάση μόνο στην επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Εδράζεται και στις ανάλογες επεκτατικές κινήσεις της FED, που δημιουργούν τις προϋποθέσεις για μελλοντική αύξηση του πληθωρισμού και των επιτοκίων. Γεγονός που στο τέλος μπορεί να αποτελέσει και κρίσιμο ανάχωμα στην ανάπτυξη της οικονομίας, η οποία για να ανακάμψει σοβαρά χρειάζεται, αντιθέτως, χαμηλά επιτόκια. Είναι ακριβώς έτσι;

Μάλλον όχι, ή έστω εξαρτάται. Λόγω της σοβαρής κρίσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, ο δανεισμός του ιδιωτικού τομέα έχει παγώσει. Όμως, το πιο σημαντικό είναι και πρέπει να γίνει κατανοητό αυτό, ότι αν και το χρήμα έχει γίνει πια φθηνό, κανείς δε θέλει να ρισκάρει να επενδύσει, καθώς όλοι βλέπουν μπροστά τους μια περίοδο με αδύναμη ζήτηση.

ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 07/06/2009

Στην τράπεζα, όχι για ψώνια

«Μπούμερανγκ» των οικονομικών μέτρων του Λευκού Οίκου φοβούνται οι αναλυτές: ενώ τα εισοδήματα πράγματι αυξήθηκαν, τα στοιχεία λένε ότι οι καταναλωτές προτιμούν να τα αποταμιεύουν παρά να τα ξοδεύουν.

Οικονομικοί αναλυτές εκφράζουν φόβους ότι τα πακέτα της κυβέρνησης μπορεί να φέρουν αποτέλεσμα αντίθετο των προσδοκιών και τα 787 εκατ. δολάρια να μην κυκλοφορήσουν στην αγορά, αλλά να μείνουν αποταμιευμένα σε τραπεζικούς λογαριασμούς.

Το καλό της υπόθεσης είναι ότι όντως αυξήθηκαν τα αμερικανικά εισοδήματα. Τα πακέτα μέτρων της αμερικανικής κυβέρνησης για περικοπές φόρων και επιδόματα έφεραν αποτελέσματα και στις τσέπες των αμερικανών τα χρήματα είναι περισσότερα.

Αφενός, το πρόβλημα είναι ότι η αύξηση των εισοδημάτων οφείλεται αποκλειστικά στα κυβερνητικά μέτρα, με τους ιδιωτικούς μισθούς να έχουν μειωθεί κατά 12,4 δις δολάρια. Αφετέρου, τα χρήματα δεν κυκλοφορούν στην αγορά και φαίνεται ότι οι Αμερικανοί πολύ δύσκολα θα επιστρέψουν στις προηγούμενες σπάταλες καταναλωτικές τους συνήθειες.

Αντ' αυτών, οι Αμερικανοί προτιμούν να δημιουργήσουν ένα οικονομικό δίκτυο ασφαλείας σε περίπτωση που χάσουν τη δουλειά τους ή έναντι μελλοντικών οικονομικών δυσκολιών.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 26/06/2009

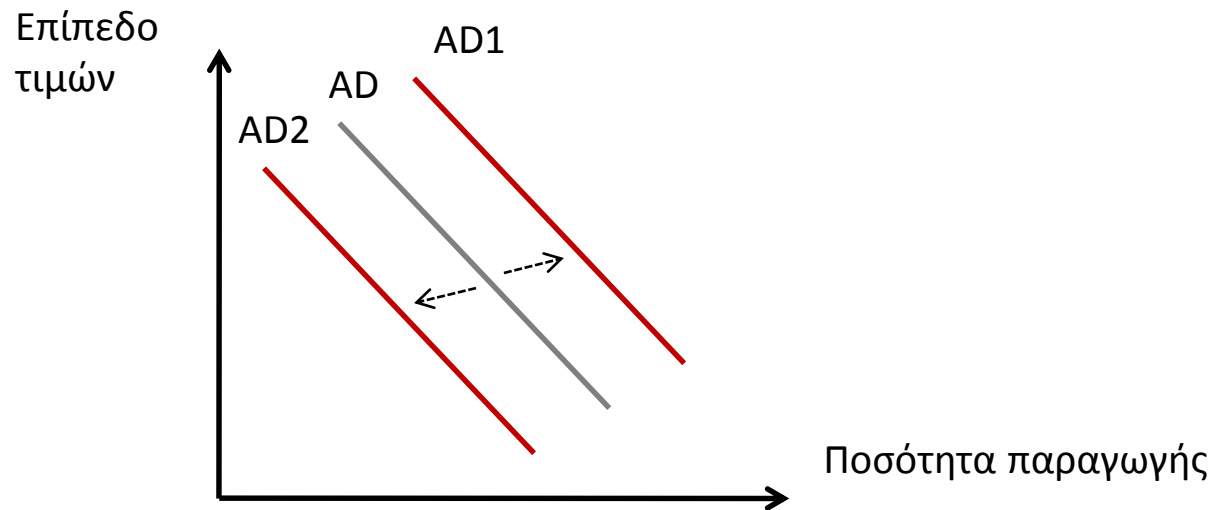
Δημοσιονομική πολιτική

Φόροι

Όταν η κυβέρνηση μειώνει (αυξάνει) τους φόρους μετατοπίζει την καμπύλη συναθροιστικής ζήτησης προς τα έξω και δεξιά (μέσα και αριστερά), από τη θέση AD στη θέση AD1 (AD2). Η μείωση (αύξηση) των φόρων αυξάνει (μειώνει) το διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση και κατ' επέκταση το συνολικό εισόδημα της οικονομίας.

Όπως και στην περίπτωση της αύξησης των δημοσίων δαπανών, έτσι και μια μείωση των φόρων προκαλεί: α) μια αναλογικά μεγαλύτερη αύξηση του συνολικού εισοδήματος της οικονομίας, εξαιτίας της σχέσης εισοδήματος και κατανάλωσης και β) μια απώλεια στην αύξηση του εισοδήματος εξαιτίας του παραγκωνισμού/εκτοπισμού του ιδιωτικού τομέα, δηλαδή της μείωσης των ιδιωτικών επενδύσεων.

Διάγραμμα 9.11: Δημόσιες δαπάνες και συναθροιστική ζήτηση

Μειώνονται τα φορολογικά έσοδα

Το «φορολογικό βάρος» μειώθηκε το 2008 στις περισσότερες χώρες του ΟΟΣΑ (στις 17 από τις 26 για τις οποίες υπάρχουν στοιχεία), σύμφωνα με την ετήσια έκθεση του οργανισμού για τα μακροχρόνια στατιστικά των δημοσίων εσόδων. Η μείωση αυτή του «φορολογικού βάρους», που είναι το σύνολο των φορολογικών εσόδων του κράτους ως ποσοστό του ΑΕΠ, ήταν απολύτως αναμενόμενη σε συνθήκες κρίσης και εξαιτίας των πολιτικών αντιμετώπισής της.

Ο γενικός γραμματέας του οργανισμού Άνχελ Γκουρία παρατήρησε, σε σχέση με τα στοιχεία, ότι «οι κυβερνήσεις έδρασαν αποφασιστικά το 2008 και το 2009 για να στηρίξουν τη ζήτηση εν μέσω κρίσης. Αλλά τα μειούμενα φορολογικά έσοδα υπογραμμίζουν την πρόκληση που θα αντιμετωπίσουν, όταν η ανάκαμψη εξασφαλιστεί, για να διατηρηθούν υγιή τα δημόσια οικονομικά.

ΤΟ ΒΗΜΑ, 25/11/2009

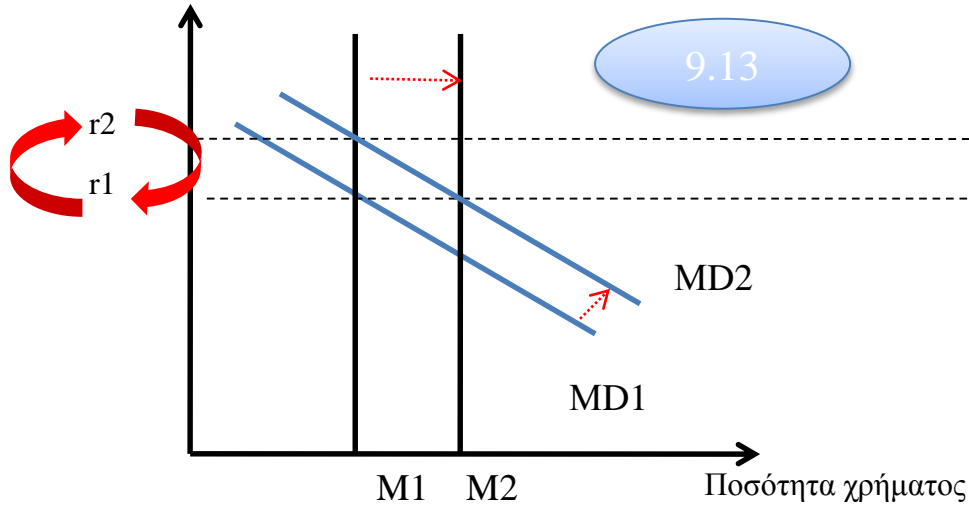
Πίνακας 9.2: Το δημοσιονομικό έλλειμμα (+) και πλεόνασμα (-) της γενικής κυβέρνησης ως ποσοστό του ΑΕΠ

	1990	1995	2000	2005	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Ιαπωνία	2,0	-4,6	-7,5	-4,8	-1,9	-8,8	-8,3	-8,8	-8,7	-8,8	-7,5
ΗΠΑ	-4,7	-4,1	0,8	-4,2	-7,0	-12,7	-12,0	-10,6	-8,9	-5,6	-4,9
ΗΒ	-1,7	-5,6	1,2	-3,5	-5,1	-10,8	-9,6	-7,6	-8,3	-5,8	-5,4
Ιρλανδία	-2,7	-2,2	4,8	1,6	-7,0	-13,9	-32,4	-12,6	-8,0	-5,7	-5,7
Γαλλία	-2,4	-5,1	-1,3	-3,2	-3,2	-7,2	-6,8	-5,1	-4,9	-4,1	-4,4
Γερμανία	-1,9	-9,3	1,0	-3,3	0,0	-3,0	-4,1	-0,9	0,1	0,1	0,2
Σουηδία	-1,7	-5,6	1,2	-3,5	-5,1	-10,8	-9,6	-7,6	-8,3	-5,8	-5,4
Ιταλία	-11,4	-7,3	-1,3	-4,2	-2,7	-5,3	-4,2	-3,5	-3,0	-2,8	-3,0
Ελλάδα	-14,2	-9,1	-3,7	-5,2	-9,9	-15,2	-11,1	-10,1	-8,6	-12,2	-1,6
Ισπανία	-	-7,0	-1,0	1,2	-4,4	-11,0	-9,4	-9,7	-10,3	-6,8	-5,6

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Eurostat

Αλληλεπίδραση μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής

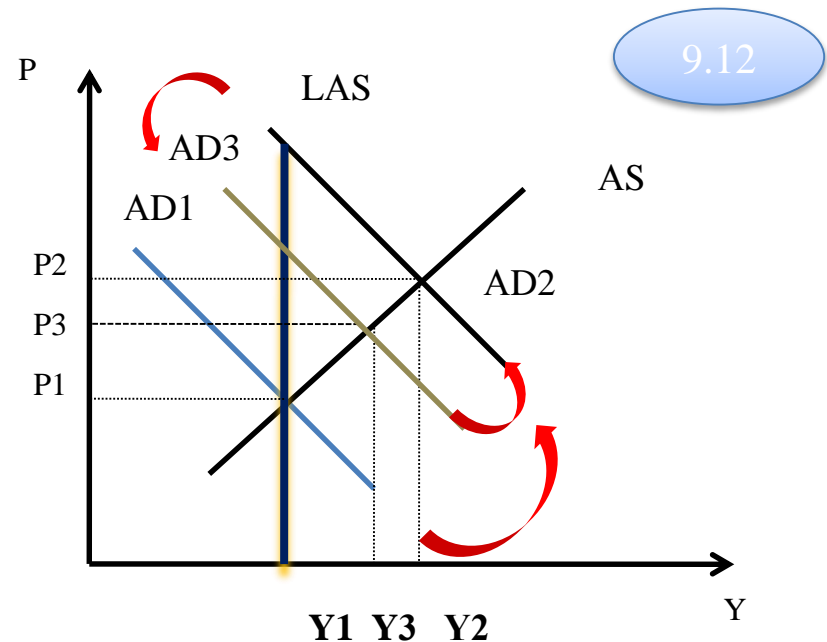
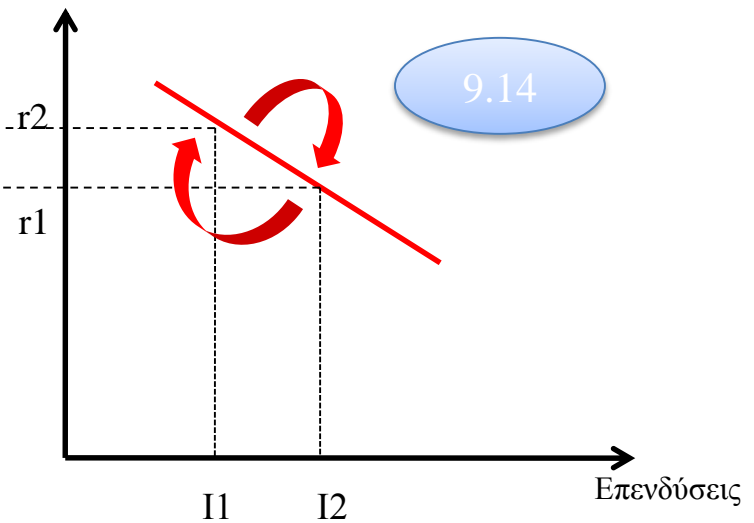

9.12 Η κυβέρνηση αυξάνει τις δημόσιες δαπάνες, προκειμένου να τονώσει τη ζήτηση της οικονομίας. Όμως, εξαιτίας της αύξησης του επιτοκίου και του παραγκωνισμού/εκτοπισμού του ιδιωτικού τομέα το συνολικό εισόδημα της οικονομίας δεν θα αυξηθεί σε Y_2 , αλλά σε Y_3 .

9.13 Η αύξηση του εισοδήματος και της συναθροιστικής ζήτησης θα αυξήσει τη ζήτηση χρήματος για συναλλαγές (μετατόπιση της καμπύλης ζήτησης χρήματος από τη θέση MD1 στη θέση MD2) και θα προκαλέσει ανοδικές πιέσεις στο επιτόκιο (από r_1 σε r_2). Η αύξηση του επιτοκίου, εξαιτίας της αύξησης της ζήτησης χρήματος για συναλλαγές και της μείωσης της προσφοράς δανειακών κεφαλαίων θα μειώσει τις ιδιωτικές επενδύσεις (**9.14**).

Η κεντρική τράπεζα αυξάνει την προσφορά χρήματος (από MS_1 σε MS_2), επαναφέροντας το επιτόκιο στο αρχικό του επίπεδο (r_1) προκειμένου να αποφευχθεί η μείωση των ιδιωτικών επενδύσεων (**9.13** και **9.14**).

Τελικώς, η αύξηση της προσφοράς χρήματος από την κεντρική τράπεζα, θα αποτρέψει τη μείωση των επενδύσεων και τον παραγκωνισμό/εκτοπισμό του ιδιωτικού τομέα που προκλήθηκε από την αύξηση των δημοσίων δαπανών. Το επιτόκιο θα παραμείνει στο αρχικό επίπεδο (r_1), όπως και οι επενδύσεις (I_1), ενώ το συνολικό εισόδημα της οικονομίας θα αυξηθεί σε Y_2 (και όχι σε Y_3) και το επίπεδο τιμών σε P_2 (και όχι σε P_3).

Αλληλεπίδραση μεταξύ νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής

Στις ΗΠΑ η δημοσιονομική πολιτική είναι ευθύνη του Κογκρέσου και του Προέδρου ενώ η νομισματική πολιτική ασκείται από την Fed. Το σημαντικό για την οικονομία είναι ο καθαρός αντίκτυπος των δύο και οι σημαντικές αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους. Οι αλληλεπιδράσεις είναι τόσο μεγάλες που μία αλλαγή στην δημοσιονομική πολιτική μπορεί να αναγκάσει την Fed να αλλάξει την γραμμή πλεύσης της. Και τα δύο είδη πολιτικής μπορούν να χρησιμοποιηθούν τόσο για να επεκτείνουν την συνολική ζήτηση και να αυξήσουν το προϊόν βραχυπρόθεσμα, αλλά και για να μετριάσουν την συνολική ζήτηση όταν ο πληθωρισμός τείνει να αυξηθεί. Αλλά κάνουν περισσότερα από το να επηρεάζουν απλώς την συνολική ζήτηση. Η επένδυση επηρεάζεται διαφορετικά από την κάθε μία πολιτική και γι' αυτό μπορεί να έχουν διαφορετικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις στην οικονομία. Η δημοσιονομική και η νομισματική πολιτική διαφέρουν επίσης ως προς τον αντίκτυπό τους στις εισαγωγές και στις εξαγωγές.

Στις ΗΠΑ, τις τελευταίες δεκαετίες, η νομισματική πολιτική αποτέλεσε το κύριο εργαλείο σταθεροποίησης της οικονομίας, παρά η δημοσιονομική. Ο βασικός λόγος είναι οι χρονικές υστερήσεις, που οφείλονται στον χρόνο που απαιτείται για να αντιληφθούν οι σχεδιαστές της δημοσιονομικής πολιτικής την ανάγκη για αύξηση ή περιορισμό των δημοσίων δαπανών και στις καθυστερήσεις λόγω του χρόνου που χρειάζεται ο σχεδιασμός της πολιτικής. Αντίθετα η Ομοσπονδιακή Επιτροπή Ανοικτής Αγοράς συνεδριάζει κάθε έξι εβδομάδες και εφόσον το απαιτούν οι συνθήκες τα μέλη της μπορούν να μετέχουν σε τηλεδιασκέψεις πολύ συχνότερα, επομένως μπορεί να δρα άμεσα για να χειριστεί τις νέες οικονομικές εξελίξεις.

Η νομισματική και η δημοσιονομική πολιτική διαφέρουν επίσης ως προς την ταχύτητα με την οποία επηρεάζουν την οικονομία. Για να γίνουν αισθητές οι επιπτώσεις της νομισματικής πολιτικής απαιτείται τουλάχιστον ένα εξάμηνο ενώ οι κρατικές δαπάνες έχουν άμεση και απευθείας επίπτωση στην οικονομία.

Stiglitz, J. E. - Walsh, C. E. (2009) Αρχές της Μακροοικονομικής, Παπαζήσης, Αθήνα, σ. 596-599.

Νέο πρόγραμμα δημοσιονομικής τόνωσης για την Ιαπωνία. Θα αποδώσει καρπούς;

Ο νεοεκλεγείς Πρωθυπουργός της Ιαπωνίας Shinzo Abe, στην προσπάθειά του να απεγκλωβίσει την οικονομία της χώρας του από το σχεδόν εικοσαετούς διάρκειας τέλμα στασιμότητας και αποπληθωρισμού στο οποίο έχει περιέλθει, προτίθεται να εφαρμόσει ένα μίγμα επεκτατικής μακροοικονομικής πολιτικής ευρείας κλίμακας. Θα διατηρήσει, με άλλα λόγια, την κατεύθυνση των οικονομικών πολιτικών που εφάρμοσαν οι προκάτοχοί του, αλλά θα αυξήσει σημαντικά την έκτασή αυτών. Η απόφαση αυτή συνίσταται σε περαιτέρω χαλάρωση της -ήδη αρκετά χαλαρής- νομισματικής πολιτικής και σε σοβαρή αύξηση των δημοσίων δαπανών, προκειμένου να τονωθεί η συνολική ζήτηση. Αρκετοί αναλυτές επιδοκιμάζουν το συγκεκριμένο μίγμα επεκτατικής μακροοικονομικής πολιτικής, τονίζοντας πως είναι ακριβώς αυτό που χρειάζεται η Ιαπωνική οικονομία, ειδικά δε σε ό,τι αφορά στην αναγκαιότητα τόνωσης της ζήτησης. Δεν λείπουν, ωστόσο, και οι περί του αντιθέτου φωνές που κρούουν τον κώδωνα του κινδύνου για τις μακροπρόθεσμες, κυρίως, συνέπειες του συγκεκριμένου προγράμματος, τονίζοντας ταυτόχρονα την αναγκαιότητα εφαρμογής διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων για την εξάλειψη των χρονιζουσών αδυναμιών της Ιαπωνικής οικονομίας.

www.thefiscaltimes.com (14/02/2013)

Εφαρμογή συνδυασμένης οικονομικής πολιτικής: η μείωση φορολογίας του 1964

Τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του '60, η αμερικανική οικονομία είχε περιέλθει σε ύφεση. Για να βοηθήσει την οικονομία να ανακάμψει, η κυβέρνηση Kennedy αποφάσισε να υλοποιήσει ένα πακέτο μέτρων επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής, το οποίο περιλάμβανε κυρίως ελαφρύνσεις στη φορολογία εισοδήματος φυσικών προσώπων (κατά 20%) και μείωση της φορολογίας κερδών των επιχειρήσεων (κατά 8%). Τα αποτελέσματα της δημοσιονομικής επέκτασης μεταφράστηκαν σε αύξηση του ρυθμού πραγματικής μεγέθυνσης και στη μείωση του παραγωγικού κενού. Η ταυτόχρονη δε άσκηση επεκτατικής νομισματικής πολιτικής των ΗΠΑ απέτρεψε την άνοδο των επιτοκίων, με αποτέλεσμα, η συνεπεία της δημοσιονομικής επέκτασης αύξηση της ζήτησης να μην συνοδευτεί από αρνητικές παρενέργειες στις επενδύσεις. Για τα αποτελέσματα των συγκεκριμένων αποφάσεων, ο Arthur Okun τόνιζε μεταξύ άλλων ότι η σημαντική οικονομική μεγέθυνση των ετών 1964-1965 δεν θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με περιοριστική νομισματική πολιτική.

Dornbusch R. – Fischer S. (1993), *Μακροοικονομική*, Κριτική, Αθήνα, σελ. 204

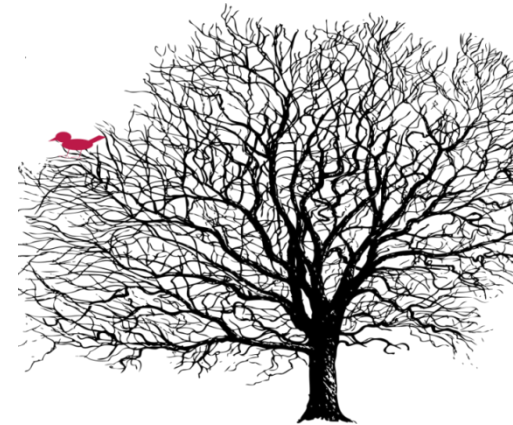
Μακροοικονομική σταθεροποίηση

Μακροοικονομική σταθεροποίηση

Παρόλο που θεωρητικά η νομισματική και δημοσιονομική πολιτική μπορούν να σταθεροποιήσουν την οικονομία, υπάρχουν αμφιβολίες για το εάν αυτό μπορεί να εφαρμοστεί καλά στην πράξη, καθώς οι πολιτικές αυτές επηρεάζουν την οικονομία με μία σημαντική χρονική υστέρηση.

Νομισματική πολιτική: Η κεντρική τράπεζα αλλάζει τα επιτόκια, επηρεάζοντας τις επενδυτικές δαπάνες. Όμως οι επιχειρήσεις κάνουν επενδυτικά σχέδια πολύ πιο πριν.

Δημοσιονομική πολιτική: Οι αλλαγές στις δημόσιες δαπάνες και στη φορολογία απαιτούν χρονοβόρες πολιτικές και γραφειοκρατικές διαδικασίες.

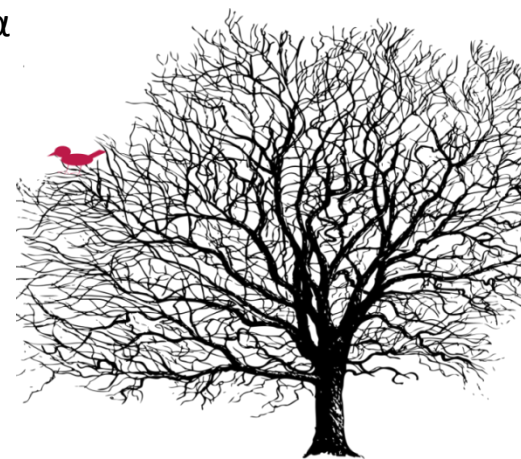

Οι αυτόματοι σταθεροποιητές

Οι **αυτόματοι σταθεροποιητές** είναι οι αυτόματες αλλαγές στη δημοσιονομική πολιτική, προς την αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν που κινείται η συναθροιστική ζήτηση και το εισόδημα της οικονομίας.

Φορολογικό σύστημα: Όταν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση η μείωση των φόρων μπορεί να ανακόψει την περαιτέρω πτώση της συναθροιστικής ζήτησης. Αντίθετα, όταν η οικονομία βρίσκεται σε άνθηση, η αύξηση των φόρων περιορίζει την αύξηση της συναθροιστικής ζήτησης και τις πληθωριστικές πιέσεις.

Επιδόματα ανεργίας: Όταν η οικονομία βρίσκεται σε ύφεση και η ανεργία αυξάνεται, η χορήγηση επιδομάτων ανεργίας ανακόπτει την περαιτέρω μείωση της συναθροιστικής ζήτησης.

Κρίσεις χρέους και μακροοικονομική σταθεροποίηση

Οι κρίσεις χρέους εκδηλώνονται, όταν κλονίζεται η εμπιστοσύνη των δανειστών περί την ικανότητα ή/και επιθυμία των οφειλετών να εξυπηρετήσουν το χρέος τους.

- ✓ Όταν ξεσπά κρίση ιδιωτικού χρέους, διαταράσσεται η χρηματοπιστωτική σταθερότητα και η οικονομία εισέρχεται σε ύφεση. Μέσω της λειτουργίας των αυτόματων σταθεροποιητών, της επιλεκτικής δημοσιονομικής πολιτικής με σκοπό την σταθεροποίηση της οικονομίας, αλλά και λόγω των παρεμβάσεων διάσωσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η κυβέρνηση βλέπει το δημοσιονομικό ισοζύγιο να επιδεινώνεται και το δημόσιο χρέος να αυξάνεται.
- ✓ Όταν ξεσπά κρίση δημόσιου χρέους, η κυβέρνηση αδυνατεί να ασκήσει πολιτικές μακροοικονομικής σταθεροποίησης μέσω του κυβερνητικού προϋπολογισμού. Αναγκάζεται να εφαρμόσει πολιτική δημοσιονομικής λιτότητας, η οποία μειώνει την συνολική ζήτηση και προκαλεί ύφεση και αύξηση της ανεργίας. Παράλληλα, διαταράσσει την ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα και προκαλεί πιστωτική συρρίκνωση, η οποία επιτείνει την ύφεση.

Κρίσεις χρέους και μακροοικονομική σταθεροποίηση, 2

- ✓ Σε μία κρίση χρέους η Κεντρική Τράπεζα, προκειμένου να αποτρέψει την κατάρρευση, αναλαμβάνει τον ρόλο του δανειστή ύστατης καταφυγής διοχετεύοντας ρευστότητα στην οικονομία. Παράλληλα, επιχειρεί να τονώσει την οικονομία μέσω μείωσης των επιτοκίων. Αν το επιτόκιο γίνει μηδέν και ο στόχος δεν έχει επιτευχθεί, τότε η Κεντρική Τράπεζα προβαίνει σε μέτρα αντισυμβατικής νομισματικής πολιτικής, όπως η *ποσοτική χαλάρωση*. Με την ποσοτική χαλάρωση η Κεντρική Τράπεζα τυπώνει νέο χρήμα με το οποίο διοχετεύει ρευστότητα στην οικονομία αγοράζοντας χρεόγραφα.
- ✓ Στην περίπτωση νομισματικής ένωσης, η απώλεια αυτόνομης νομισματικής πολιτικής είναι πιθανό να μετατρέψει μία κρίση ρευστότητας σε κρίση χρέους. Αυτό συμβαίνει όταν οι επενδυτές δεν συσχετίζουν τα θεμελιώδη μεγέθη (λόγος χρέους προς ΑΕΠ, έλλειμμα στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών) με το αξιόχρεο της οικονομίας και καταλήγουν να υπερεκτιμούν την πιθανότητα εμφάνισης της κρίσης. Η εδραίωση αυτής της αντίληψης λειτουργεί ως αυτοεκπληρούμενη προφητεία και μετατρέπει την κρίση ρευστότητας σε κρίση χρέους. Η λογική αυτή εξηγεί γιατί χώρες με παρόμοια θεμελιώδη μακροοικονομικά μεγέθη αντιμετωπίζουν διαφορετικές συνθήκες πρόσβασης σε χρηματοδότηση, και, ειδικότερα, χώρες με αυτόνομη νομισματική πολιτική δανείζονται με χαμηλότερο κόστος από ότι χώρες μέλη μίας νομισματικής ένωσης. Η κατάσταση αυτή είναι γνωστή και ως *κατάσταση πολλαπλών σημείων ισορροπίας (multiple equilibria)*.
- ✓ Τα κύρια διδάγματα από τις κρίσεις χρέους συνοψίζονται στην αναγκαιότητα εφαρμογής προληπτικών πολιτικών που θα αποτρέπουν την συσσώρευση μη διατηρήσιμων ανισορροπιών, στην συνετή δημοσιονομική διαχείριση κατά την ανοδική φάση του οικονομικού κύκλου και, τέλος, στην ανάληψη ρόλου δανειστή ύστατης καταφυγής από την Κεντρική Τράπεζα.

Δημοσιονομικές μεταβιβάσεις

Ανάμεσα στα κράτη μέλη της ζώνης του ευρώ υπάρχει μία έντονη συζήτηση και προβληματισμός αναφορικά με τον ρόλο της δημοσιονομικής πολιτικής και των αυτόματων σταθεροποιητών. Η νομισματική πολιτική στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ) ασκείται από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), που εδρεύει στη Φρανκφούρτη. Η πολιτική της ΕΚΤ καθορίζεται από τις συνολικές οικονομικές συνθήκες που επικρατούν στην ΟΝΕ (ευρωζώνη). Για παράδειγμα, ως υποθέσουμε πως η Γερμανία, η Γαλλία και η Ιταλία βρίσκονται σε περίοδο άνθησης ενώ η Πορτογαλία σε περίοδο κάμψης. Η ΕΚΤ μπορεί να αυξήσει τα επιτόκια για να λειτουργήσει ως συσταλτικός παράγοντας για τις τρεις πρώτες οικονομίες, αυτό όμως θα επιδεινώσει την κατάσταση στην Πορτογαλία η οποία έχει ανάγκη από μία επεκτατική νομισματική πολιτική. Επομένως η πολιτική της ΕΚΤ, επηρεάζοντας τα επιτόκια για ολόκληρη την ευρωζώνη δεν μπορεί να προσαρμοστεί στις ανάγκες κάθε κράτους ξεχωριστά.

Ας δούμε τώρα τι συμβαίνει στις ΗΠΑ με τις 50 διαφορετικές πολιτείες. Η πολιτική της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ (Fed) καθορίζεται, όπως και της ΕΚΤ, από την συνολική κατάσταση της οικονομίας. Στις ΗΠΑ όμως, σε αντίθεση με την Ευρώπη, υπάρχει ένα ομοσπονδιακό δημοσιονομικό σύστημα που βοηθά αυτόματα στην σταθεροποίηση της συνολικής οικονομίας. Όταν μια πολιτεία βρίσκεται σε κάμψη μειώνονται οι ομοσπονδιακές φορολογικές πληρωμές που προέρχονται από αυτήν ενώ αυξάνονται οι ομοσπονδιακές μεταβιβαστικές πληρωμές, αυξάνοντας έτσι την ζήτηση στην συγκεκριμένη πολιτεία. Το ομοσπονδιακό σύστημα χρησιμεύει στη μεταβίβαση εισοδήματος από πολιτείες που βρίσκονται σε περίοδο άνθησης προς εκείνες που βρίσκονται σε ύφεση. Τέτοιες δημοσιονομικές μεταβιβάσεις δεν υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών της ΟΝΕ, όπου δεν υφίσταται παρόμοιος δημοσιονομικός μηχανισμός με αυτόν των ΗΠΑ.

Stiglitz, J. E.- Walsh, C. E. (2009) Αρχές της Μακροοικονομικής, Παπαζήσης, Αθήνα, σελ. 572-573

Μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της κρίσης χρέους στην Ευρωζώνη

Το Bruegel επισημαίνει ότι οι πολιτικές της ΕΕ για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους στην Ελλάδα, την Ιρλανδία και την Πορτογαλία δεν έχουν επιτύχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα, αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι τα spreads των δεκαετών ομολόγων που εξέδωσαν οι κυβερνήσεις τους το Φεβρουάριο ήταν υψηλότερα σε σχέση με αυτά του Απριλίου του 2010, όταν δεν είχαν ληφθεί μέτρα από την ΕΕ.

Επισημαίνεται ότι η περίπτωση της Ελλάδας διαφέρει από αυτές της Ισπανίας, της Πορτογαλίας και της Ιρλανδίας, εξαιτίας, καταρχάς, του ύψους του χρέους, που αναμένεται να προσεγγίσει το 150% του ΑΕΠ το 2011, καθιστώντας το λιγότερο διαχειρίσιμο. Επίσης, το πρόβλημα στην Ελλάδα εντοπίζεται στην κακή διαχείριση των δημόσιων οικονομικών, παρά στον τραπεζικό τομέα.

Σύμφωνα με το πιο αισιόδοξο σενάριο για να μειωθεί το χρέος στην Ελλάδα στο 60% του ΑΕΠ έως το 2034 θα πρέπει το ετήσιο πρωτογενές πλεόνασμα του προϋπολογισμού να προσεγγίζει το 8,4% του ΑΕΠ. Αντίθετα, το χρέος της Ιρλανδίας είναι πιο διαχειρίσιμο, καθώς για τη μείωσή του απαιτούνται πρωτογενή πλεονάσματα, τα οποία έχουν επιτευχθεί στο παρελθόν. Μάλιστα, το ελληνικό πρόβλημα μπορεί να επηρεάσει αρνητικά και άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες, καθώς μέρος του ελληνικού χρέους κατέχουν τράπεζες, ιδίως γαλλικές και γερμανικές.

Στην έκθεσή του το Bruegel παρατηρεί μια παθητική στρατηγική επίλυσης του ελληνικού προβλήματος (*wait-and-see*): η ελληνική κυβέρνηση προωθεί μεταρρυθμίσεις για να λύσει το πρόβλημα και να αντιστρέψει το οικονομικό κλίμα, δίνοντας, παράλληλα, χρόνο στις ευρωπαϊκές τράπεζες να αντιμετωπίσουν του κινδύνους, που προέρχονται από την κατοχή ελληνικών ομολόγων. Ωστόσο, η στρατηγική αυτή είναι προβληματική.

Για την αντιμετώπιση της κρίσης χρέους που αντιμετωπίζουν οι χώρες αυτές, ιδίως η Ελλάδα, προτείνεται καταρχάς το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας να διαδραματίσει κεντρικό ρόλο στην επίλυση του προβλήματος, αγοράζοντας μέρος του ελληνικού χρέους μέσω εθελοντικών ανταλλαγών. Αυτό προϋποθέτει ότι το Ταμείο θα αποκτήσει σχετικές αρμοδιότητες, αλλά και τα απαραίτητα χρηματοδοτικά μέσα. Επίσης, συστήνεται ένα πρόγραμμα εξυγίανσης των ευρωπαϊκών τραπεζών και μια στρατηγική ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας αλλά και της αναπτυξιακής προοπτικής, ιδίως των χωρών του ευρωπαϊκού Νότου.

Bruegel, "A comprehensive approach to the Euro-area dept crisis" (07/02/2011)

Η πολιτική οικονομία της μακροοικονομικής πολιτικής

- ✓ Η επεκτατική δημοσιονομική πολιτική, ιδίως η αύξηση των δαπανών, δημιουργεί πολιτικά οφέλη για τις κυβερνήσεις. Τα εκλογικά οφέλη από την αύξηση των δημοσίων δαπανών είναι άμεσα, ενώ το κόστος τους (μελλοντική αύξηση των φόρων) είναι μακροχρόνιο και ενδεχομένως δεν θα το επωμιστούν σε περίπτωση μη-επανεκλογής τους. Μάλιστα, η αύξηση των δημοσίων δαπανών στο παρόν δεν αντισταθμίζεται από μια ανάλογη αύξηση των φόρων στο μέλλον, καθώς θα πρέπει να καλυφθεί και το κόστος δανεισμού (τόκοι).
- ✓ Ο πειρασμός άσκησης επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής είναι εντονότερος αν μια κυβέρνηση πιστεύει ότι η πιθανότητα επανεκλογής της είναι μικρή, δημιουργώντας (σημαντικούς) περιορισμούς στην άσκηση δημοσιονομικής πολιτικής γι' αυτήν που θα την διαδεχτεί.
- ✓ Η αποτελεσματικότητα της αύξησης των δημοσίων δαπανών εξαρτάται από το κατά πόσο ο ιδιωτικός τομέας αποτιμά το μελλοντικό τους κόστος. Αν ο ιδιωτικός τομέας αυξάνει την αποταμίευση εις βάρος της κατανάλωσης στο παρόν, προκειμένου να ανταποκριθεί στη μελλοντική αύξηση των φόρων, τότε περιορίζονται τα οφέλη, αλλά και η ελκυστικότητα για μια κυβέρνηση, άσκησης μιας υπέρμετρα επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής. Όσο υψηλότερο είναι το χρέος μιας κυβέρνησης ή/και όσο περισσότερη πληροφόρηση διαθέτει ο ιδιωτικός τομέας για το ύψος του, τόσο περισσότερο θα ανταποκρίνεται στην επεκτατική δημοσιονομική πολιτική με αύξηση της αποταμίευσης εις βάρος της κατανάλωσης.
- ✓ Η δυνατότητα άσκησης επεκτατικής δημοσιονομικής πολιτικής από μια κυβέρνηση εξαρτάται από το πολιτικό σύστημα και το θεσμικό πλαίσιο κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού. Συνταγματικές και εξωτερικές δεσμεύσεις ή η δυνατότητα άσκησης βέτο στη διαδικασία λήψης αποφάσεων για αύξηση των δημοσίων δαπανών και του ελλείμματος καθιστούν δύσκολη την υπέρμετρα επεκτατική δημοσιονομική πολιτική. Η διαφάνεια της διαδικασίας κατάρτισης και εκτέλεσης του προϋπολογισμού ευνοούν τη δημοσιονομική πειθαρχία.

Η πολιτική οικονομία της μακροοικονομικής πολιτικής, 2

- ✓ Το κόστος της δημοσιονομικής εξυγίανσης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης είναι υψηλότερο σε σχέση με αυτό που μπορεί να προκαλέσει σε περιόδους ανάκαμψης.
- ✓ Η δημοσιονομική εξυγίανση μπορεί να περιορίσει τη δυνατότητα άσκησης μη-δημοφιλών πολιτικών, όπως είναι ορισμένες διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, εξαιτίας του *πολιτικού κεφαλαίου* που απαιτείται για την επίτευξή της.
- ✓ Η δημοσιονομική εξυγίανση, μέσω της μείωσης των δημοσίων δαπανών ή της αύξησης της φορολογίας προκαλεί έντονα αναδιανεμητικά αποτελέσματα και πολιτικό κόστος, το οποίο μπορεί να μειωθεί μέσω εφαρμογής πολιτικών αποζημίωσης των χαμένων – και ενίοτε μέσω καταλογισμού των μέτρων εξυγίανσης σε εξωτερικούς παράγοντες και δεσμεύσεις (π.χ. ΕΕ, ΔΝΤ).
- ✓ Η δημοσιονομική εξυγίανση ευνοείται από την επεκτατική νομισματική πολιτική, που βελτιώνει την αναπτυξιακή προοπτική της οικονομίας, μέσω της τόνωσης των επενδύσεων, αμβλύνοντας τις πολιτικές αντιδράσεις από τη λήψη μη δημοφιλών μέτρων.
- ✓ Η μεγαλύτερη κινητικότητα του κεφαλαίου σε σχέση με την εργασία περιορίζει τη δυνατότητα μιας κυβέρνησης να αυξάνει τη φορολόγηση του κεφαλαίου.
- ✓ Μακροοικονομικές πολιτικές που αυξάνουν το επίπεδο των τιμών, όπως είναι η επεκτατική νομισματική πολιτική, ζημιώνουν τα άτομα με σταθερά εισοδήματα και τους δανειστές μεταξύ των οποίων είναι και οι κάτοχοι ομολόγων. Αντιθέτως ωφελούνται οι δανειζόμενοι, αλλά και οι κυβερνήσεις, καθώς αυξάνεται η αξία του ονομαστικού ΑΕΠ, μειώνεται ο λόγος του χρέους προς το ΑΕΠ και η πραγματική αξία του χρέους τους.
- ✓ Το δημοσιονομικό έλλειμμα και χρέος δημιουργεί αναδιανεμητικά αποτελέσματα μεταξύ των γενεών, καθώς ευνοούνται οι τρέχουσες γενεές και ζημιώνονται οι μελλοντικές.

Διαφορές μεταξύ μακροχρόνιας και βραχυχρόνιας μακροοικονομικής θεωρίας

Η παραγωγή είναι σταθερή και εξαρτάται από τα αποθέματα των συντελεστών παραγωγής και την τεχνολογία.

Το επιτόκιο φέρνει σε ισορροπία την προσφορά και τη ζήτηση για δανειακά κεφάλαια

Το επίπεδο τιμών φέρνει σε ισορροπία την προσφορά και τη ζήτηση του χρήματος.

Η βραχυχρόνια περίοδος

Το επίπεδο τιμών είναι προκαθορισμένο και σταθερό.

Το επιτόκιο φέρνει σε ισορροπία την προσφορά και τη ζήτηση του χρήματος.

Η παραγωγή ανταποκρίνεται στις μεταβολές της συναθροιστικής ζήτησης.

Τέλος Ενότητας

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 1.0.

Έχουν προηγηθεί οι κάτωθι εκδόσεις:

- Έκδοση διαθέσιμη εδώ: <http://www.poleconomix.gr/portal> (υπό τον τίτλο *Σημειώσεις*).

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Νίκος Κουτσιαράς 2015. Νίκος Κουτσιαράς. «Πολιτική Οικονομία Ι: Μακροθεωρία και Πολιτική. Μακροοικονομική Πολιτική». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/PSPA102>.

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες

"Η δομή και οργάνωση της παρουσίασης, καθώς και το υπόλοιπο περιεχόμενο, αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία του συγγραφέα και του Πανεπιστημίου Αθηνών και διατίθενται με άδεια Creative Commons Αναφορά Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή Έκδοση 4.0 ή μεταγενέστερη.

Οι φωτογραφίες που περιέχονται στην παρουσίαση αποτελούν πνευματική ιδιοκτησία τρίτων. Απαγορεύεται η αναπαραγωγή, αναδημοσίευση και διάθεσή τους στο κοινό με οποιονδήποτε τρόπο χωρίς τη λήψη άδειας από τους δικαιούχους. "

